

IONEL DÂRDALĂ (1916-1994)

Mihai Iacobescu

I. A trăit și muncit modest și onest în orașelul de la poalele Rarăului, la Câmpulung Moldovenesc.

Era un om subțire la trup, uscățiv, sprinten, de statură mijlocie, șaten. Vorbea ușor graseiat, râspicat, cu nerv. Îți trăgea mâna prietenos și energic. Zâmbea deschis și dezinvolt. Te privea drept în ochi, deschis, vrând parcă să-ți spună că îți acordă toată încrederea și înțelegerea necesare unui dialog sincer, fructuos.

Ființa lui părea de mai mulți ani oprită locului, gata să sfideze și să eludeze timpul, la o vârstă matură, greu de socotit exact în număr de ani. Păstra o jovialitate și o tinerețe robuste, specifice omului echilibrat, muncitor, care-și extrage mulțumirea și liniștea din interior, din ceea ce face. Senin, liniștit, fără obsesii și insomnii avea parcă ceva durabil și frumos, din înfățișarea munților din preajmă, din climatul curat, ozonat al pădurilor ce coborau ocrotitoare, de-o parte și de alta a orașului, spre malurile Moldovei.

În 1967, când s-a înființat Institutul Pedagogic la Suceava, un confrate de breaslă, profesorul Alexandru Al. Vasilescu, câmpulungean și coleg de facultate l-a invitat să vină în capitala sediului administrativ al zonei, să intre în învățământul superior, să predea istoria contemporană a României. Ca unul care-l cunoștea și prețuia, fiind el însuși prorector al noii instituții, Al. Al. Vasilescu voise cu orice preț să-l aibă ca ajutor, colaborator, alături. Ionel Dârdală l-a refuzat cuviincios și ferm. A preferat să rămână mai departe fiul adoptiv al urbei câmpulungene – perla Bucovinei de sud, tihnită și frumoasă ca o stațiune de odihnă, în care, vara, numărul turiștilor, al vilegiaturiștilor depășea de două-trei ori pe cel al localnicilor – și unde profesorul Ionel Dârdală se simțea de minune, în apele lui, ca păstrăvul într-un râu curat și răcoros de munte.

II. Se născuse la 12 noiembrie 1916, în satul Popești, comuna Urechești, din ținutul Vrancei, pe meleagurile unde fusese descoperită Miorița. Văzuse lumina soarelui în zilele frământate și sumbre ale primei conflagrații mondiale. Acolo descifrase buchiile cărții, la școala primară din sat. gimnaziul și liceul le-a urmat la Râmnicul Sărat, iar studiile universitare în capitală, mai târziu; la 28 de ani, în 1944, devenea absolvent al Facultății de Litere și Filosofie, secția de Istorie. Era de-acum un om matur, format, aproape de jumătatea vieții. În timpul studiilor universitare dovedise interes, înclinație, pasiune pentru domeniul zeiței Clio. Profesorii de la București l-au oprit ca cercetător la Institutul de Balcanologie din București. A lucrat aici primii doi ani, în 1944-1946, într-o capitală înșesată de trupe sovietice, de ocupație, involburată de formațiuni politice și împovărată de urmările grele ale războiului și secetei cumplite din acel an, 1946. Noile reforme, de sovietizare, de desființare, de transformare și înstrăinare a unor instituții culturale, printre care era vizată și cea la care lucra, neconținutele lupte și demonstrații de stradă, informatorii și urmăritorii plătiți de ocupanți, care foiau și te urmăreau la tot pasul, l-au înspăimântat și alungat spre un tărâm de tihnă și pace, aidoma celui din care-și avea obârșia. Și acest spațiu, care l-a ademenit și unde s-a stabilit definitiv a fost Câmpulungul Moldovenesc, unde s-a simțit ca și la Vrancea natală, unde și-a găsit și împlinit sorocul familiei, al profesiei, al vieții și activității. Aici s-a căsătorit cu Acvilia Zugravu, fiica preotului și profesorului universitar Ioan Zugravu, care se refugiase cu întreaga familie de la Cernăuți, din nordul bucovinean rămas dincolo de sârma ghimpată, așezată habotnic, abuziv, de ciracii lui Stalin între România înfrântă și ocupată și imensitatea imperiului bolșevic.

Faptul acesta, căsătoria cu fiica unui teolog și refugiat cernăuțean i-a însemnat și schimbat într-un fel întreg destinul. Ionel Dârdală, ca ginere de popă și de universitar cernăuțean avea, de-acum înainte un dosar personal "pătat", marcat pentru toată viața. Orice promovare, avansare în funcție îi era închisă. Dar, ca istoric, care-și începuse ucenicia la București, într-un Institut de Cercetări Balcanice, care fusese conceput de savantul Iorga – chiar dacă după faimoasa și păguboasa reformă din 1948, inspirată și dictată, în fond, de sovietici, avea să devină cu totul altceva – Ionel Dârdală se simțea chemat, îndemnat în adâncurile ființei sale să cerceteze, să exploreze și să elucideze tocmai acel ungher al istoriei naționale pe care ocupații sovietici îl voiau a fi tabu – istoria Bucovinei – provincia istorico-geografică ce fusese ruptă în două, întâi prin aplicarea Pactului Ribbentrop-Molotov la 28 iunie 1940, apoi prin decizia tot atât de arbitrară a tratatului de pace din 1947, când aliații occidentului lăsau Rusiei bolșevice nu numai menținerea stăpânirii asupra teritoriilor anexate și ocupate în urma înțelegerii dintre Stalin și Hitler, de la 23 august 1939, ci și dreptul de-a ocupa țările vecine, din întreg sud-estul european, care intrau în lagărul socialist.

III. Ca profesor, Ionel Dârdală a predat istoria între anii 1946-1948 la Liceul "Dragoș-Vodă", iar între 1948-1977, la Liceul industrial – care funcționase între anii 1873-1945 la Cernăuți și după încorporarea părții de nord a Bucovinei la URSS s-a refugiat în zona de sud, la Câmpulung Moldovenesc. Nu știm în ce împrejurări Ionel Dârdală a fost transferat de la un liceu teoretic la altul, industrial, în aceeași localitate. O fi fost dorința lui proprie? O fi fost o decizie a autorităților locale, a organelor regionale "de partid și de stat"? O fi fost vorba de propria-i opțiune – aceea de-a fi între refugiații din partea de nord a Bucovinei, de unde venise și soția sa, împreună cu socrii? Ceea ce știm sigur e faptul că Ionel Dârdală și-a onorat profesia în mod exemplar, cu pasiune și competență. A primit distincția de "profesor emerit" din partea Ministerului Învățământului. A fost remarcat și elogiut de colegi și de forurile școlare regionale și județene, la numeroase întruniri și consfătuiri metodice și de specialitate, fiind citat și considerat drept unul din cei mai vrednici dascăli de istorie din întreaga zonă. A fost, în același timp, iubit și prețuit de colectivul didactic din liceul câmpulungean – care l-a ales și menținut pe tot timpul activității sale, până la pensionare, în funcția de director sau director-adjunct – misiune ce l-a onorat și propulsat ca un bun gospodar și iscusit coordonator al liceului.

IV. În același timp, activitatea sa didactică a fost dublată, aureolată de o atentă și consecventă muncă de cercetare științifică. Scotocind și trudind în bibliotecile din partea de sud a Bucovinei și îndeosebi în arhivele locale, la Suceava, Câmpulung Moldovenesc ori în cele parohiale de prin satele și cătunele, care scăpaseră nevămuite de invaziile și raziile produse în timpul celui de-al doilea război mondial și-ale ocupației sovietice din anii 1944-1958, Ionel Dârdală a elaborat și publicat, în revistele de specialitate – din țară, ca: "Suceava – Anuarul Muzeului Județean" (Suceava), "Revista de istorie" (București), "Tribuna" (Cluj-Napoca), "Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie" (Iași), "Studii și Articole de Istorie" (București), "Revista Arhivelor" (București), "Revista minelor" (București), "Revista de Pedagogie" (București), "Almanahul Stejarului" (București), ori în străinătate, ca "Sudentendeutsche Zeitung" de la München – numeroase studii și articole, documente, note și comentarii, care completează sau corectează o multitudine de aspecte din istoria Bucovinei în anii stăpânirii habsburgice, 1775-1918.

Contribuțiile sale – cu caracter social, *Desființarea boierescului la 1848* (1972), *Domeniul Câmpulungului Moldovenesc și deposedarea țărănimii după anul 1848* (1970), studii cu caracter economic, ca de pildă, *Din istoricul mineritului* (1970), *Albinăritul Bucovinei* (1985), documente inedite, precum, *Eudoxiu Hurmuzachi și promovarea școlii românești din Bucovina* (1975), *Știri inedite privitoare la influența insurecției poloneze din 1830-1831 în Bucovina* (1978), *Două documente inedite cu privire la interzicerea limbii române și a alfabetului latin în unele lucrări și acte clericale în Bucovina* (1981), *Un document privind înființarea "Preparandiei" în Bucovina la 1848* (1967), prezentarea unor personalități, *Alexandru Băncescu – un precursor al neatârării*

(1977), *Anton Kral* – deputatul cernăuțean de la 1848-1849 (1973), dar mai ales lucrările cu caracter național, *Conștiința națională a românilor bucovineni* (1975), *Războiul de independență în cultura bucovineană* (1977), *Relațiile culturale ale Bucovinei cu celelalte provincii românești* (1981), *Generalul Bem și românii bucovineni* (1973) etc. – se distinge prin informații noi, acribie, respect și responsabilitate pentru afirmarea și apărarea adevărului istoric. Scrise într-un stil sobru, științific, elevat, lucrările sale reprezintă contribuții valoroase, care se adaugă la opera înaintașilor – cu precădere Ion Nistor și Teodor Balan – despre istoria Bucovinei în timpul stăpânirii austriece (1774-1918).

Când la 28 mai 1994 – la frumoasa vârstă de 78 de ani și jumătate – Ionel Dârdală se muta la cele veșnice, numele său era de multă vreme cunoscut și prețuit în cercurile istorice din țară și chiar în rândurile unor specialiști germani, preocupați de istoria Bucovinei.

Istoricul Ionel Dârdală a lăsat în manuscris *Istoria Câmpulungului Moldovenesc*, poate cea mai completă și detaliată sinteză închinată așezării de la poalele Rarăului, al cărui fiu adoptiv a fost aproape o jumătate de veac. El lasă, totodată, ca o încununare a preocupărilor sale istoriografice și *Istoria economică a Bucovinei (1755-1918)*, un manuscris dactilografiat, de aproape 250 de pagini, cu 674 trimiteri din autori români și străini, precum și din diverse surse documentare identificate și cercetate la București, Iași, Viena și Cernăuți, ca și în arhivele locale și, mai ales, ale parohiilor din sudul Bucovinei, cu știri și detalii, din care, o parte, inedite.

Să nădăjduim că ambele lucrări vor fi publicate și redată în curând circuitului științific, ca o expresie a prețuirii și împlinirii muncii sale oneste.

Bibliografie:

- Erick Beck, *Bibliographie zur Kultur und Landeskunde der Bukowina. Literatur aus den Jahren 1965-1975*, Dortmund 1985.
- Idem, *Bibliographie zur Kultur und Landeskunde der Bukowina, 1976-1990*, Harrassowitz-Verlag-Wiesbaden, 1999.
- Valeriu Maricari, *In memoriam – Ionel Dârdală*, “Gazeta de Câmpulung”, mai 1996, p. 5.
- Vasile Andreescu, Mihai Burduja, *Istoria Bucovinei a pierdut un ocrotitor*, “Gazeta de Câmpulung”, mai 1996.